

Synergier av infrastruktur – et innsatsområde i strategisk næringsplan

*Kommunesamarbeidet Østre Agder
Bård Vestøl Birkedal og Tonje Berger
Ausland*

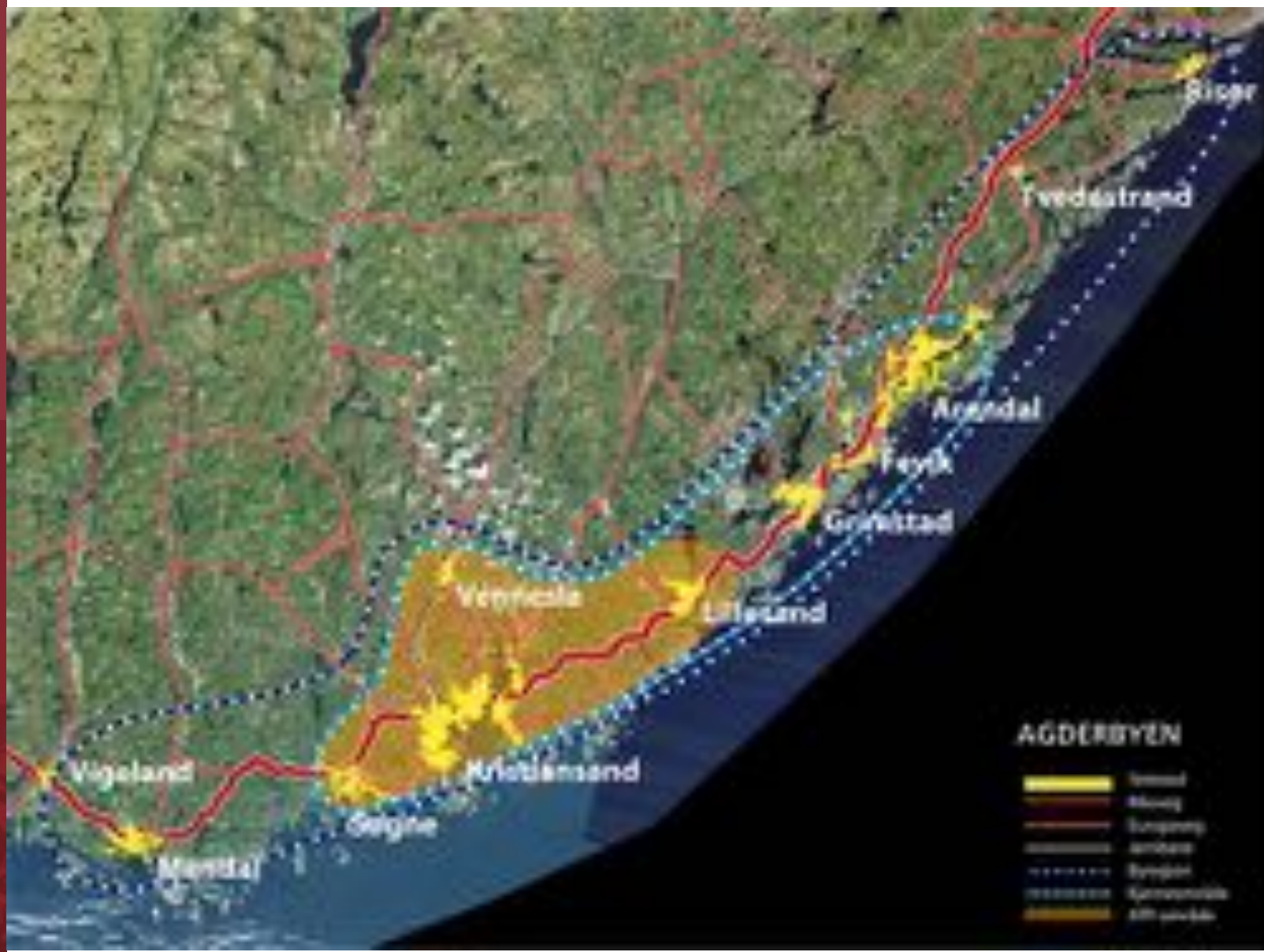
Agenda

- Kort om regionen og aktuelle infrastrukturprosjekter
- Om etablering av strategisk næringsplan og hva denne sier om synergier av infrastruktur og våre utfordringer
- Pågående prosesser og aktuelle aktører
- Hvilket handlingsrom har vi?
 - Utvikle næringsarealbank
 - Utvikle *næringsarealstrategi*
 - Felles press mot sentrale beslutningstagere
- Arbeidsoppgaver

Østre Agder

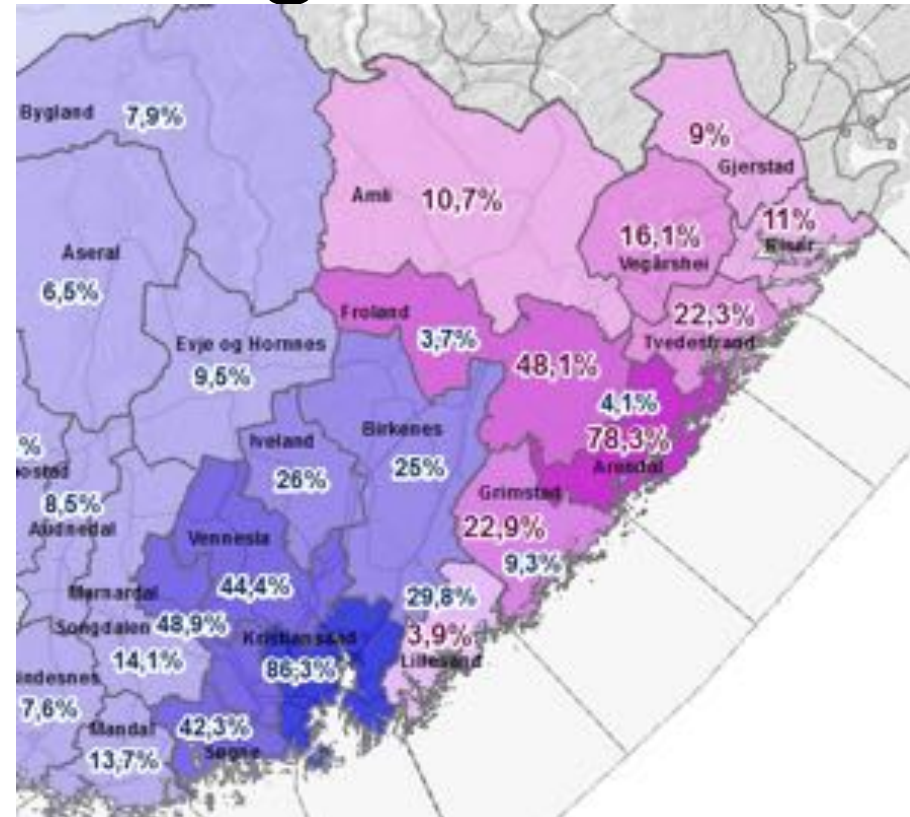

Agderbyen:

Om Østre Agder

- Samlet folketall i regionen er ved årsskiftet 2015 på 91.137.
- Østre Agder har 39 076 arbeidsplasser i 2013, mens det er registrert 43 034 arbeidstakere.
- 7002 bor i regionen og jobber utenfor, mens 3044 bor utenfor regionen og jobber her.
- Agders nest største arbeidsplassstyngdepunkt ligger i Arendal, hvor Østre-Agder kommunene danner et sammenhengende bo- og arbeidsmarked.

	Jobber i Arendal	Jobber i Froland	Jobber i Gjerstad	Jobber i Grimstad	Jobber i Risør	Jobber i Tvedestrand	Jobber i Vegårshei	Jobber i Åmli
Bor i Arendal	15876	309	9	1535	69	339	32	29
Bor i Froland	1263	816	1	181	13	23	1	16
Bor i Gjerstad	87	1	608	8	175	77	19	3
Bor i Grimstad	2162	67	9	5889	11	33	3	5
Bor i Risør	338	5	123	21	2028	193	29	1
Bor i Tvedestrand	584	9	21	39	169	1524	37	10
Bor i Vegårshei	143	9	14	20	38	110	492	41
Bor i Åmli	98	14	1	7	9	24	13	539

E-18 Grimstad – Kristiansand

- Åpnet 2009
- 40 km ny 4-felts motorvei
- 15 min redusert reisetid mellom Grimstad og Kristiansand

E-18 Arendal – Tvedestrand

- 22,8 km ny 4-felt E18, i tillegg 13,7 km lokalveg
- 10 minutters redusert reisetid mellom Arendal og Tvedestrand
- Planlagt åpent i 2018/19

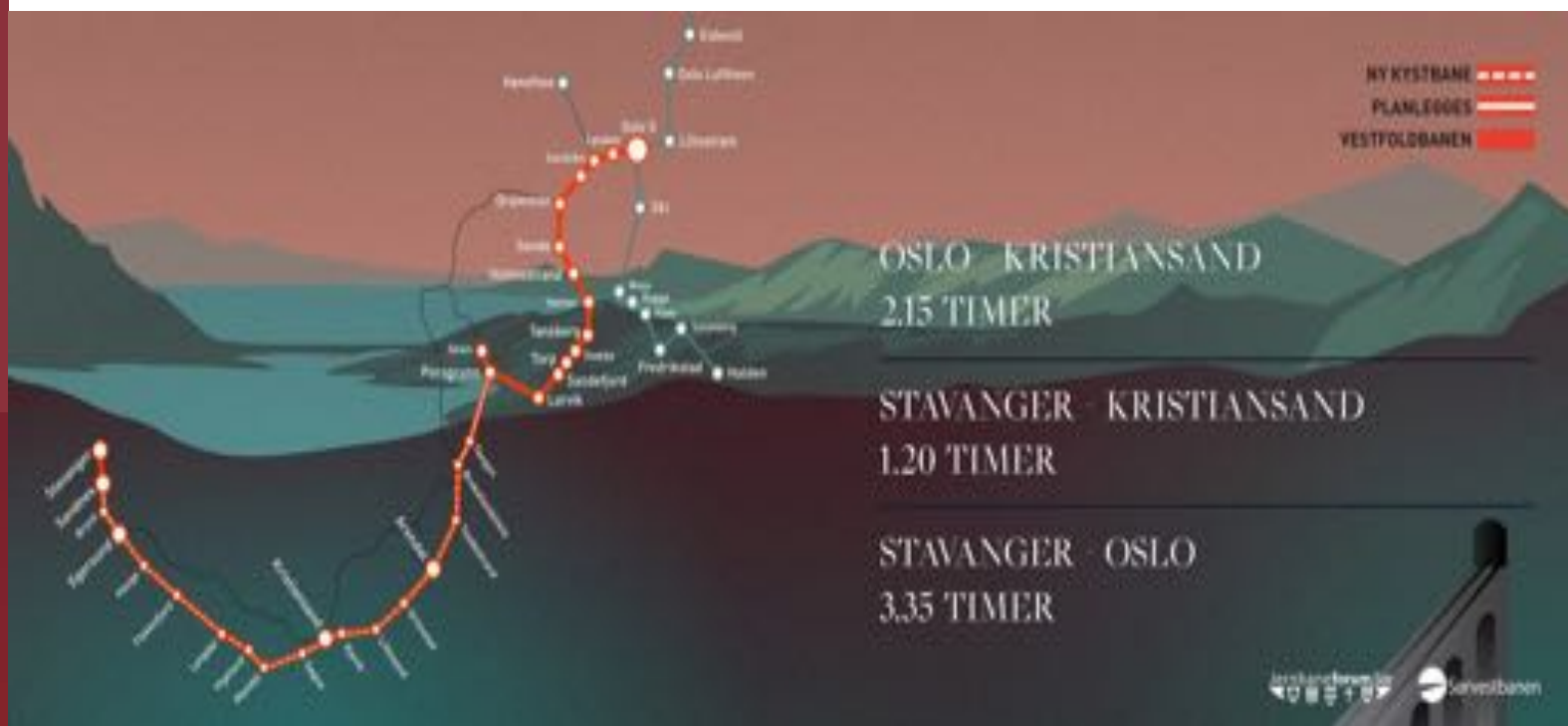

Grenlandsbanen

Innebærer en sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen.
Det gjennomføres for tiden en konseptvalgutredning (KVU) for banen

Sørvestbanen

Samfunns mål

Samfunns mål:

I 2050 skal transporten mellom Østlandet og Sørlandet i korridor 3 skje effektivt, miljøvennlig, og gi grunnlag for regional utvikling.

Effektiv:

En transport som er robust, tilgjengelig, og pålitelig for reisende og gods med konkurransedyktig reisetid.

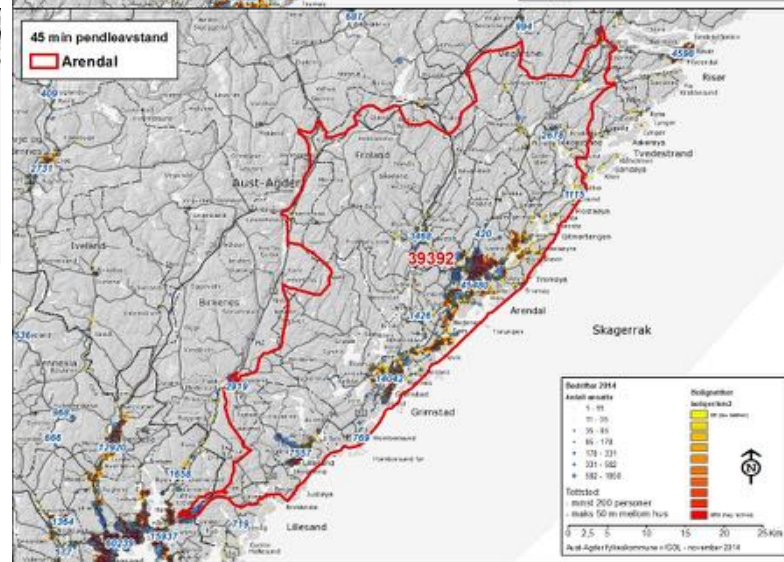
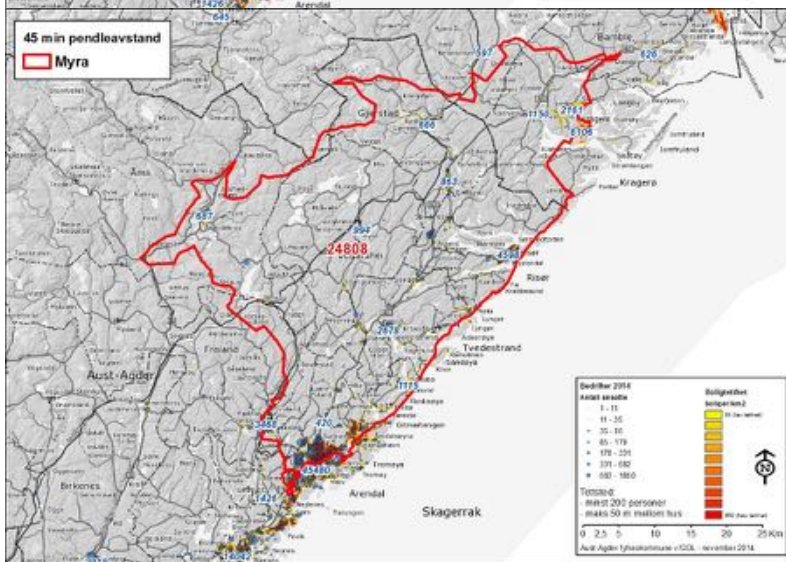
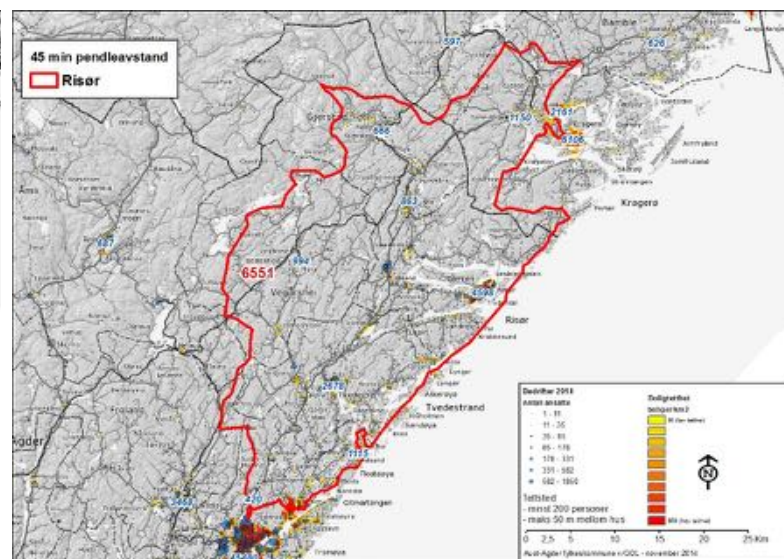
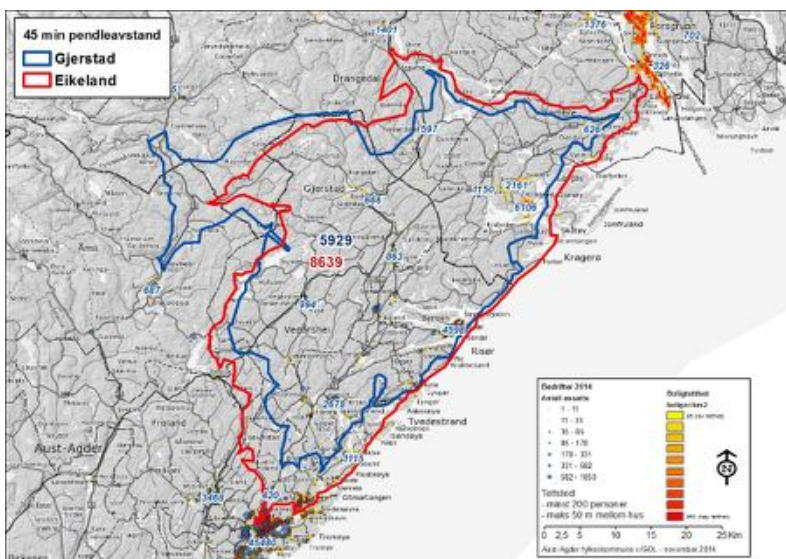
Miljøvennlig:

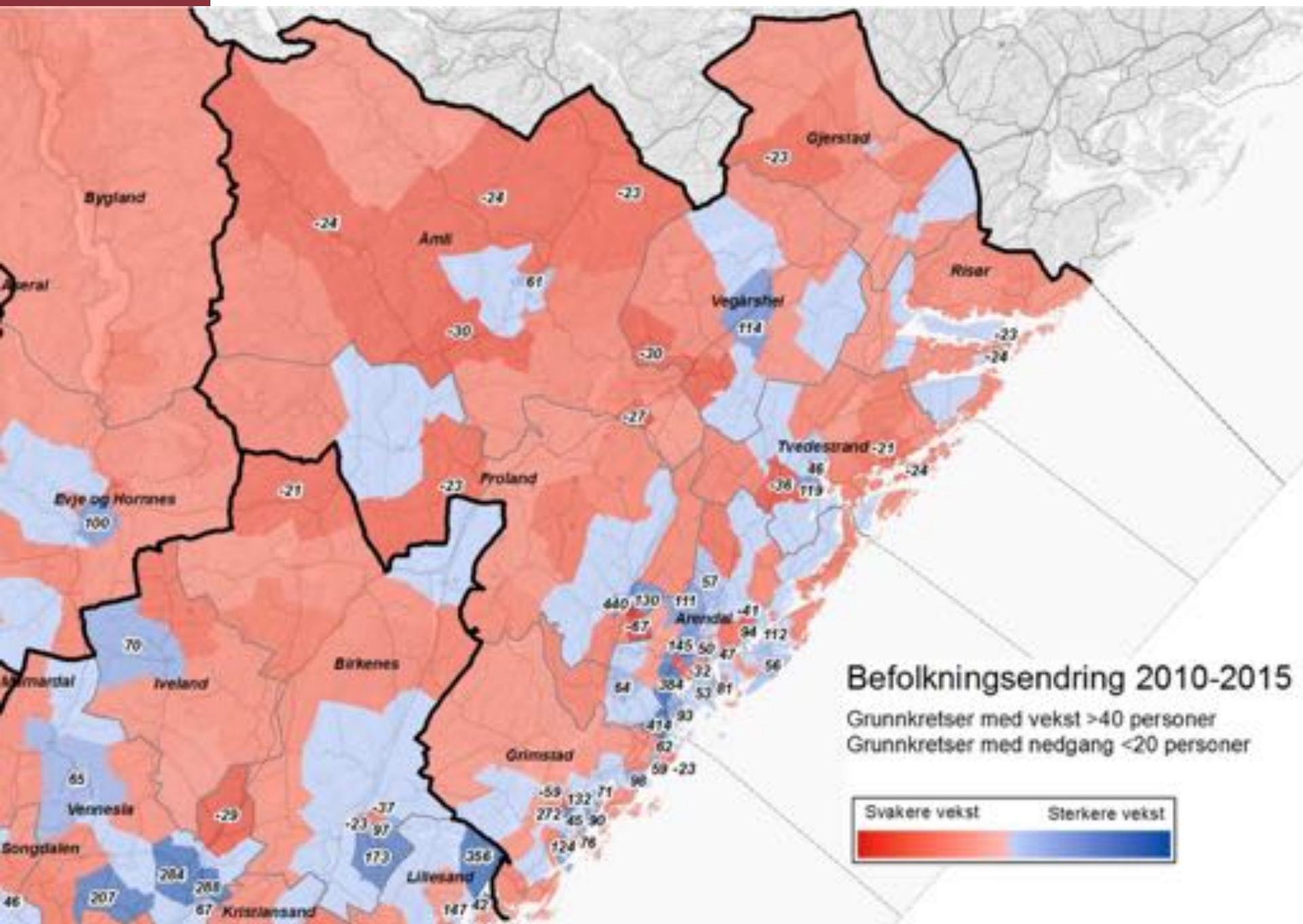
En transport som kan håndtere store volumer og som begrenser miljøskadelige virkninger av transport

Regional utvikling:

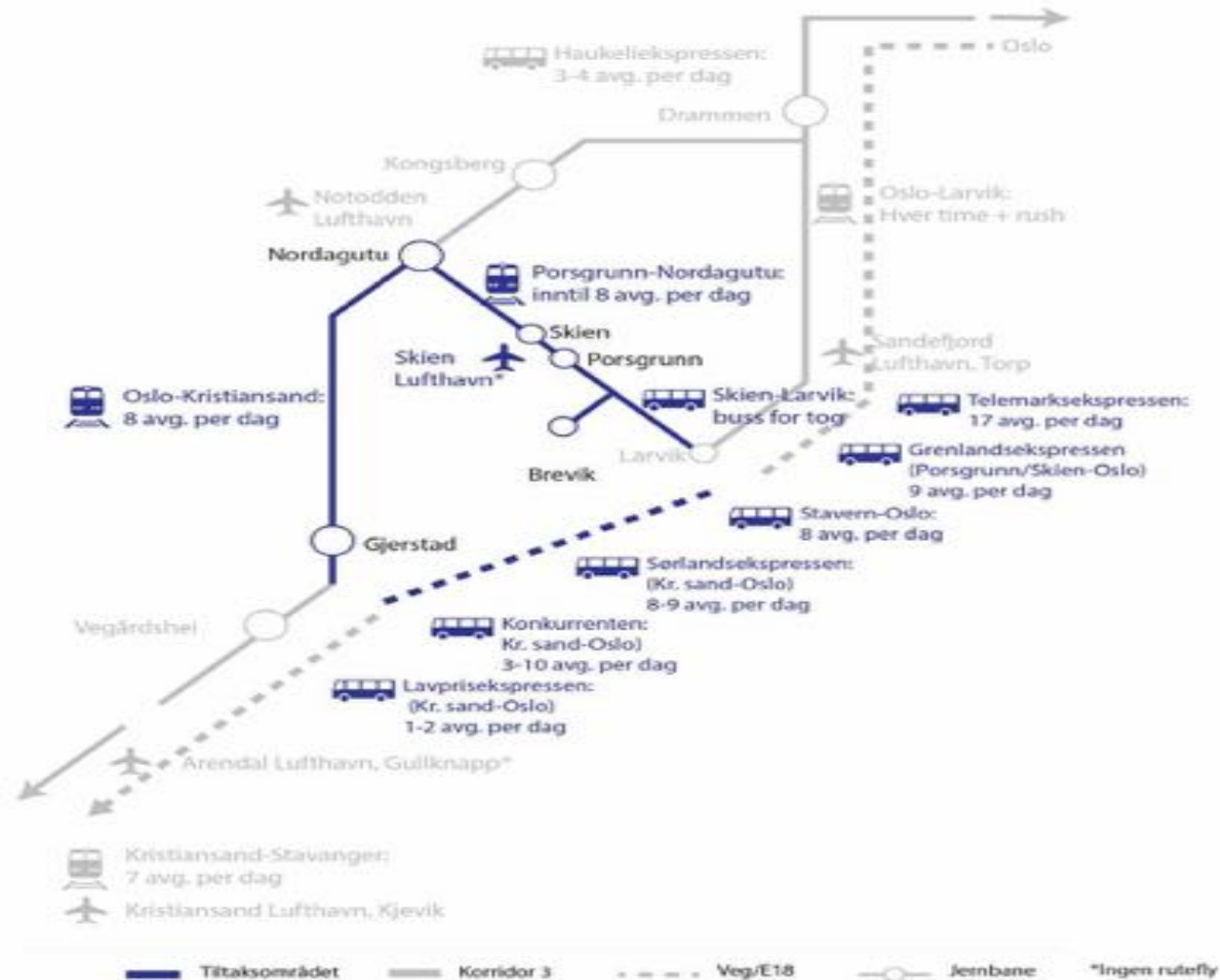
Utvikle og utvide bo- og arbeidsmarkeds - regionene mellom Buskerud/Vestfold og Agderbyene mot hovedstaden

Potensielle effekter ny e-18

Om kollektivtransport og potensielle effekter

Potensielle effekter ved sammenkobling av Vestfoldbanen og Sørlandsbanen

- Regionforstørring og regionutvikling:
 - Interregionalt bo- og arbeidsmarked → både befolknings- og næringslivsvekst
 - Nye muligheter for bedrifts-/næringssamarbeid
 - Åpner muligheter for tettere og bredere samarbeid mellom forsknings- og utanningsinstitusjoner (UiA og Høgskolen i Sørøst-Norge)
- Miljøvennlig transportutvikling
- Bedre fremkommelighet

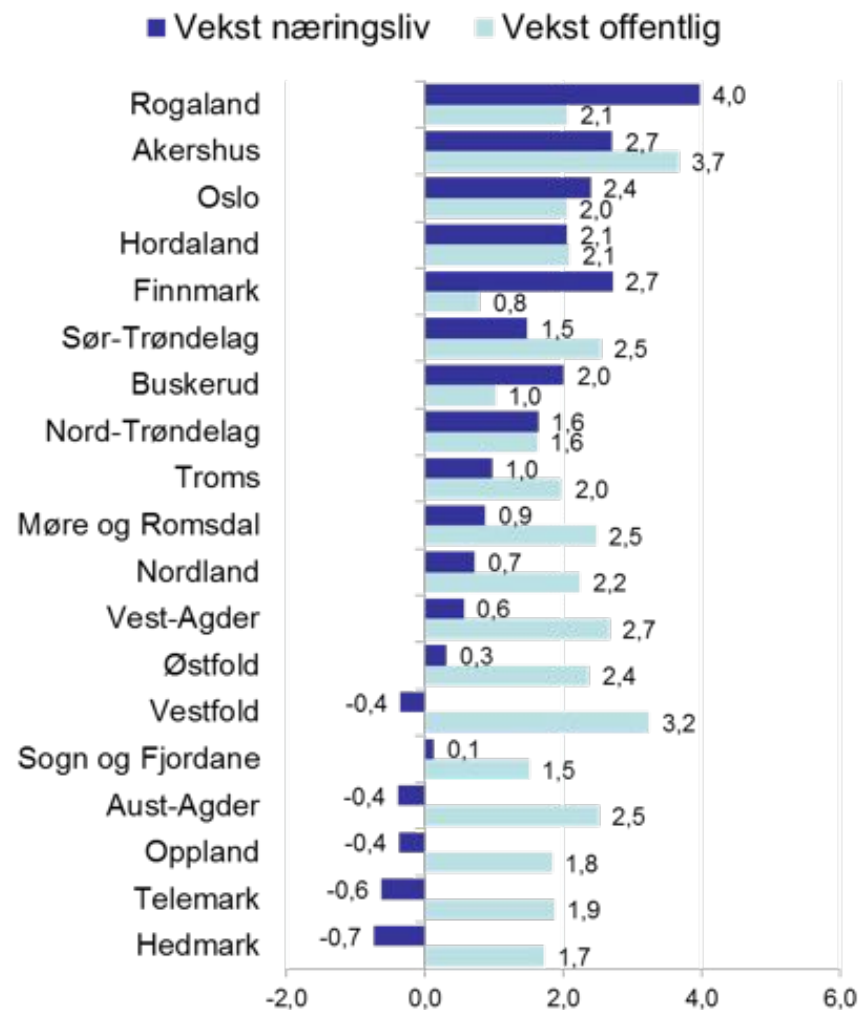
Utgangspunkt for Strategisk næringsplan

STN: "I de fem kommunene øst i Agder (Åmli, Vegårshei, Gjerstad, Tvedestrand og Risør) bor det litt over 19 000 mennesker. Det gjorde det også for tjue år siden og for ti år siden. I siste tiårs periode har befolkningen i Agderbyen og Grenlandsregionen vokst med omkring 25 000 mennesker. Hva er grunnene til at naboregionene vokser mens vi står på stedet hvil år etter år? Ifølge SSB vil folketallet i Norge passere seks millioner før 2030, en økning på 20 % i forhold til i dag. Skal vår region vokse i takt med dette betyr det 4 000 nye innbyggere i denne perioden. Etter tjue år med nullvekst i folketallet mener vi tiden er overmoden for å forsøke omorganisering av arbeidet med næringsutvikling. Vi tror et forpliktende regionalt samarbeid mellom private og offentlige aktører kan bringe regionen på offensiven. En aktiv og samlende markedsføring av regionens mange fordeler og kompetansemiljøer vil gi nye arbeidsplasser og tilflytting."

Arbeidsplassvekst

Aust-Agder – et av fem fylker med nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet i 2011.

Over 1000 arbeidsplasser ble borte i næringslivet i Aust-Agder fra 2008 til 2011.

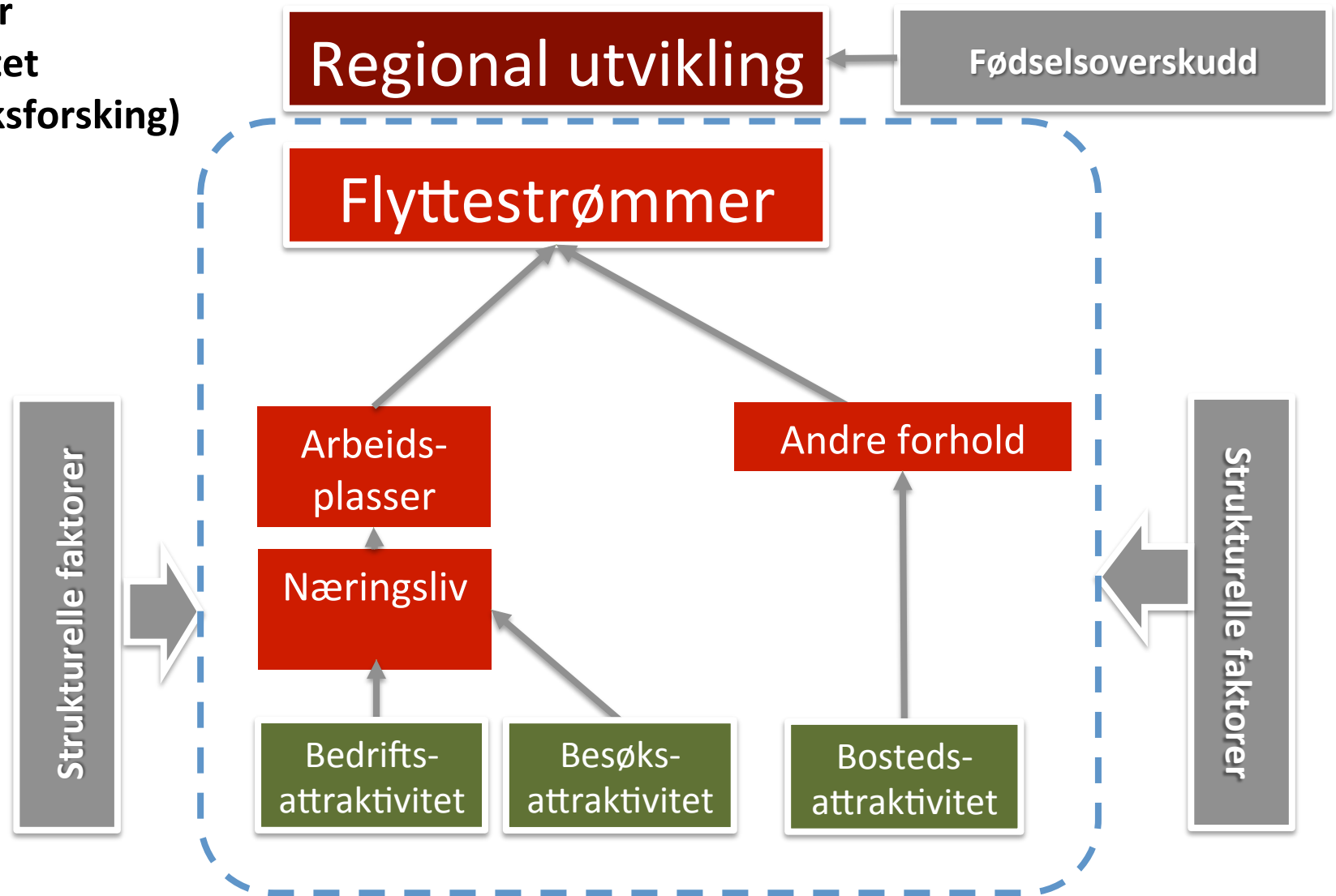
Antall arbeidsplasser, prosentvis vekst i 2011

Etablering av strategisk næringsplan

Vedtak i Østre Ager 14.12.2012:
Styret for Østre Agder støtter intensjonen bak et utvidet næringssamarbeid for Østregionen.

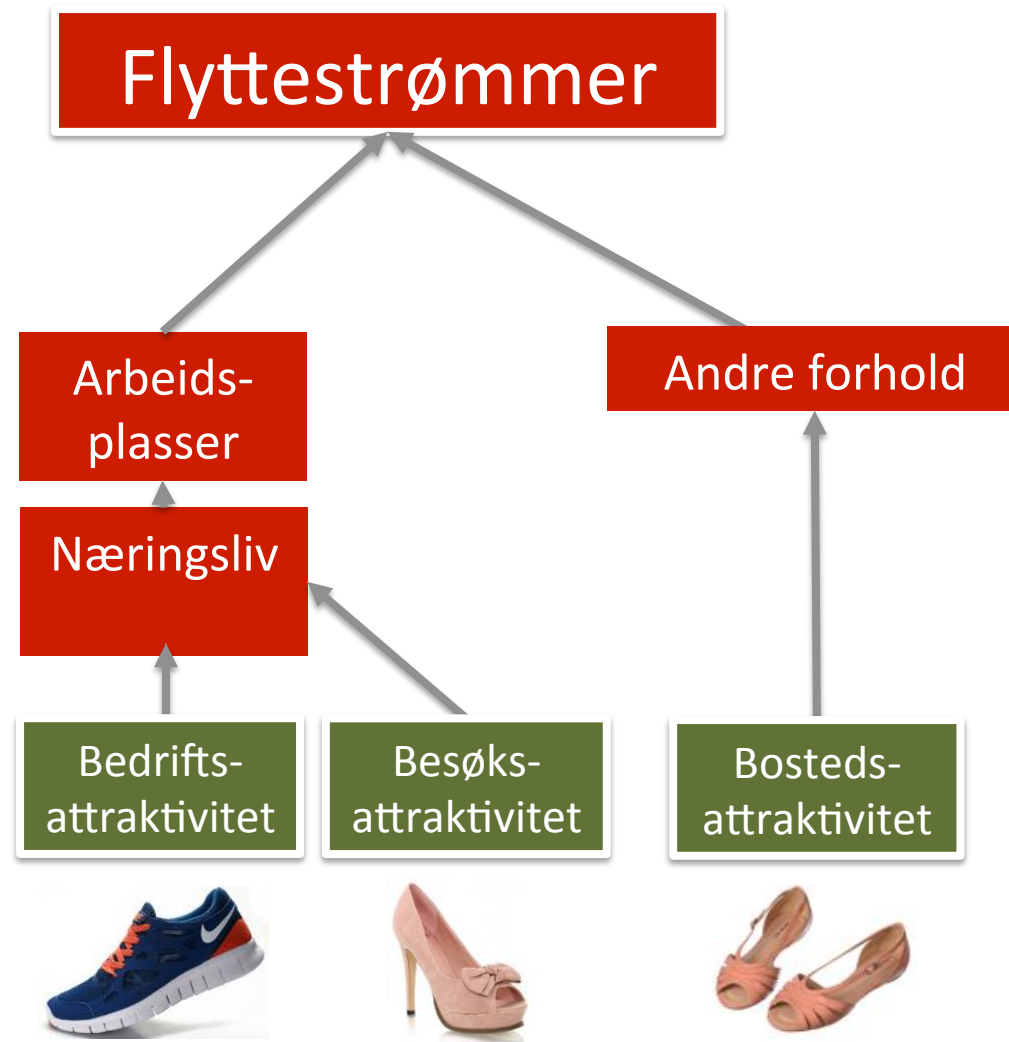
- Samfunnsanalyse
- Strategisk næringsplan – et samarbeidsprosjekt

Modell for attraktivitet (Telemarksforsking)

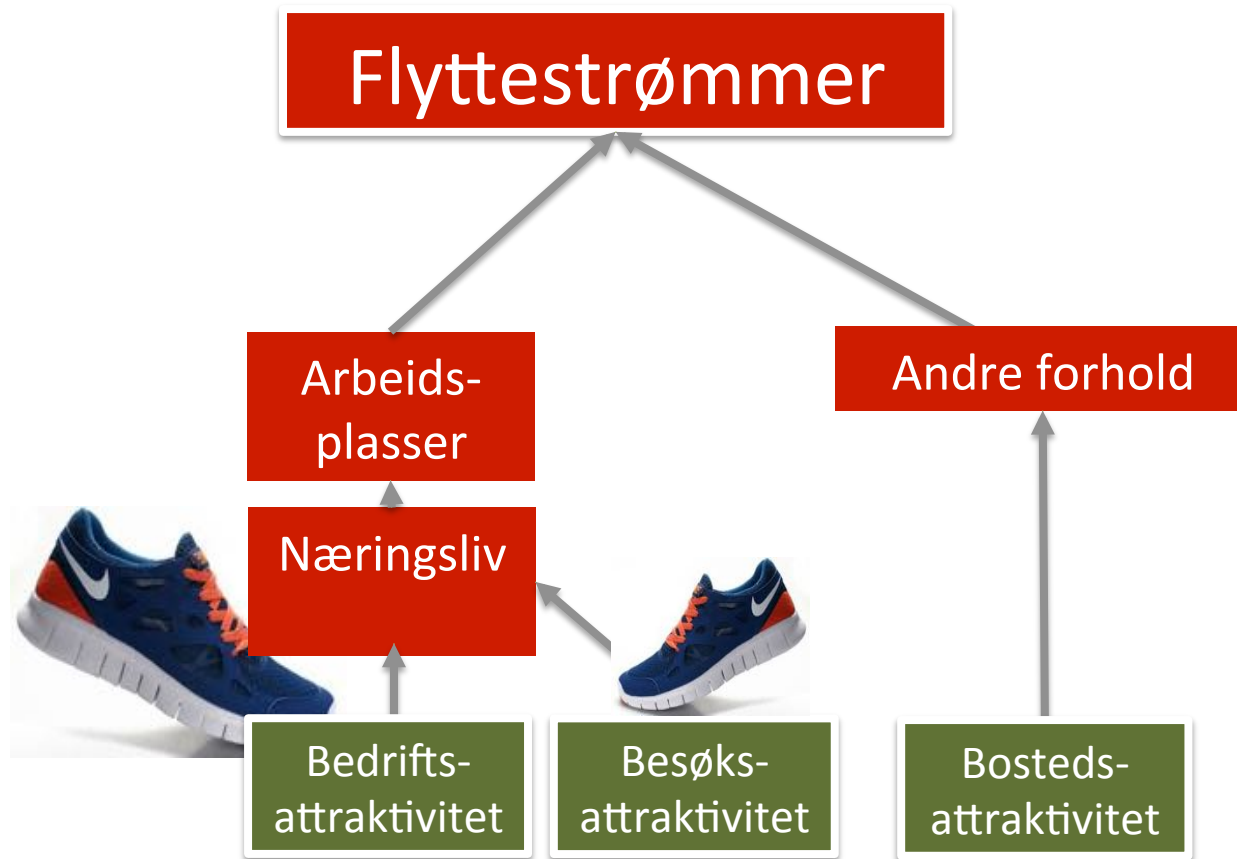
Det er tre typer attraktivitet som påvirker to prinsipielt ulike forhold; **arbeidsplassutvikling på den ene siden (venstre)** og **alle andre forhold på den andre (høyre)**. Dette avgjør i sin tur stedets flyttebalanse. Sammen men stedets fødselsoverskudd, avgjør dette så stedets utvikling. Når vi tar vekk fødselsbalanse (grått) og kontrollerer for strukturelle forhold utenfor regionen- og kommunens «mandat» (grått), står vi igjen med det reelle regionale

Modellen gir grunnlag for å identifisere kommunene i regionen, hver for seg og regionen samlet sett. **Hvor trykker skoene? – Hvor skal vi sette trykket?**

Samfunnsanalysen fra Telemarksforskning viser at regionen sliter med bedriftsattraktivitet
Vi er svakere enn antatt på besøksattraktivitet, og best på bostedsattraktivitet

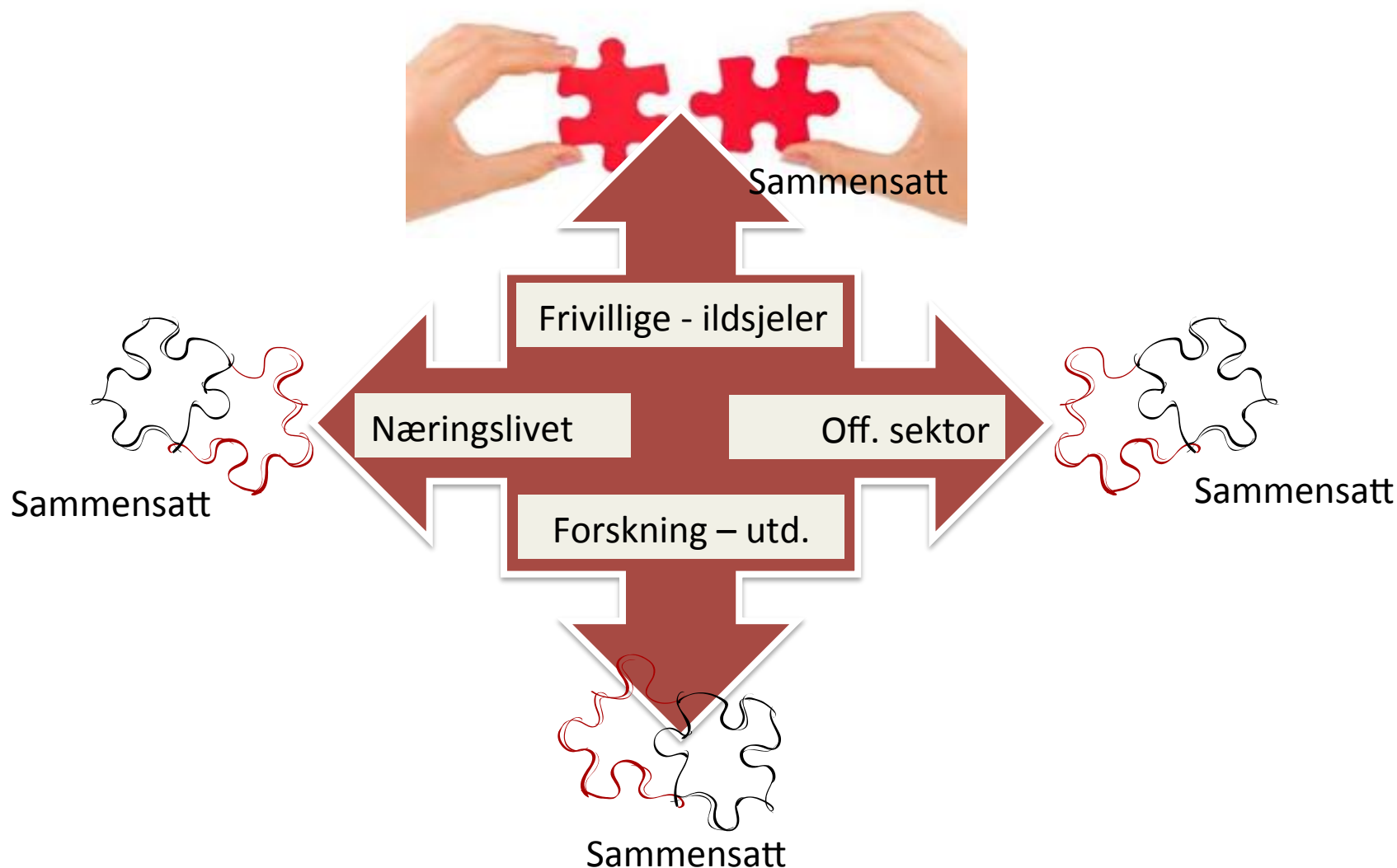
Det er der hvor Nike-skoene står hvor vi sannsynligvis må sette trykket! «Just Do It!»

Hvordan?! Det er det den regionale næringsstrategien skal gi forslag og rammer for.

Fra forskningen:

Nødvendig å stimulere utvikling gjennom profesjonalisering innenfor rammen av tillitsfulle nettverk

Mer fra forskningen:

Stedlige kompetente
og komplementære,
tillitsfulle nettverk!

*Reiser behov for å se utover kommunegrenser (og dermed utover grende-/bygdegrenser),
bransjegrenser og sektorinteresser.*

Utfordringsbilde

To utfordringer handler primært om organisering og politikk:

- 1. Østre Agder er et felles bo- og arbeidsmarked som forvaltes under åtte ulike kommuneplaner, temaplaner, strategier, mv. .
- 2. Ulike kommuneovergripende initiativer vokser fram hvor flere har med næringsutvikling å gjøre. Det er likevel lite åpenbar samordning eller synergiskapende initiativer å spore mellom enkeltinitiativene.

Utfordringsbilde

To utfordringer knytter seg til næringsstruktur:

- 3. Næringslivets sysselsetting i regionen er fallende, produktivitet i en del sentrale næringer i regionen er lav og flere næringer som tradisjonelt har stått sterkt i regionen, er i ferd med å tape posisjon.
- 4. Det er relativt store indre variasjoner i bransjesammensetting og resultater, mellom kommunene i regionen, både nord-sør og øst-vest. Utfordringene knyttet til næringsutvikling er derfor forskjellige, men samlet sett betydelige.

Utfordringsbilde

Tre utfordringer handler om verdier, holdninger og utviklingskultur:

- 5. De næringsmessige utfordringene for regionen er samlet sett store, men opplevelsen av utfordringenes alvor virker til å være generelt lav i regionen. Det kan skape utfordringer for å få til felles løft.
- 6. Samlet sett har det fram til nå vært lite fokus på tilrettelegging og stimulering av næringssamarbeid på tvers av kommunene. Flere av kommunene har imidlertid sterke satsinger hver for seg. Det finnes også næringssamarbeid over enkelte av kommunegrensene. Eksempelvis er det to regionale næringsfond som gir støtte til etableringer og utvikling i regionen. Disse operer uavhengig av hverandre gjennom bl.a. egne tildelingsbrev fra fylkeskommunen.
- 7. Forskning om regional utvikling viser stadig tydeligere at regional vekst bygger mer på kulturelle verdier enn man før har vært klar over. Slike verdier kan være risikovilje, entreprenørskapsholdninger, etc.. Det finnes ikke mye kunnskap om hvordan slik regional vekstkultur skapes eller endres. Tradisjonelt har lokal og regional næringspolitikk rettet seg inn mot kapital, areal og infrastruktur. Det finnes få virkemidler og lavt fokus rettet spesielt rettet inn mot å påvirke steders vekstkultur aktivt.

Utgangspunktet – fra strategisk næringsplan Østre Agder

- *Østre Agder innhenter erfaringer fra andre regioner som tidligere har vært gjennom tilsvarende utvikling relatert til infrastruktur. Disse deltar med innspill til konkrete tiltak for å maksimere gevinst av fremtidig infrastrukturinvesteringer*
- *Det etableres et prosjekt hvor eksisterende arealer og planer i alle Østre Agderkommunene kartlegges og legges inn i en elektronisk arealbank med ansvarsfordeling og opplæring av personell som skal håndtere den.*
- *”..man bør på forhånd ha avtalt hva og hvem som skal mobiliseres når det kommer en henvendelse om mulig ny etablering, uavhengig av kommunegrense.»*

Aktørbilde og interessesfærer – hvilket handlingsrom gir en strategisk næringsplan?

AUST-AGDER
FYLKESKOMMUNE

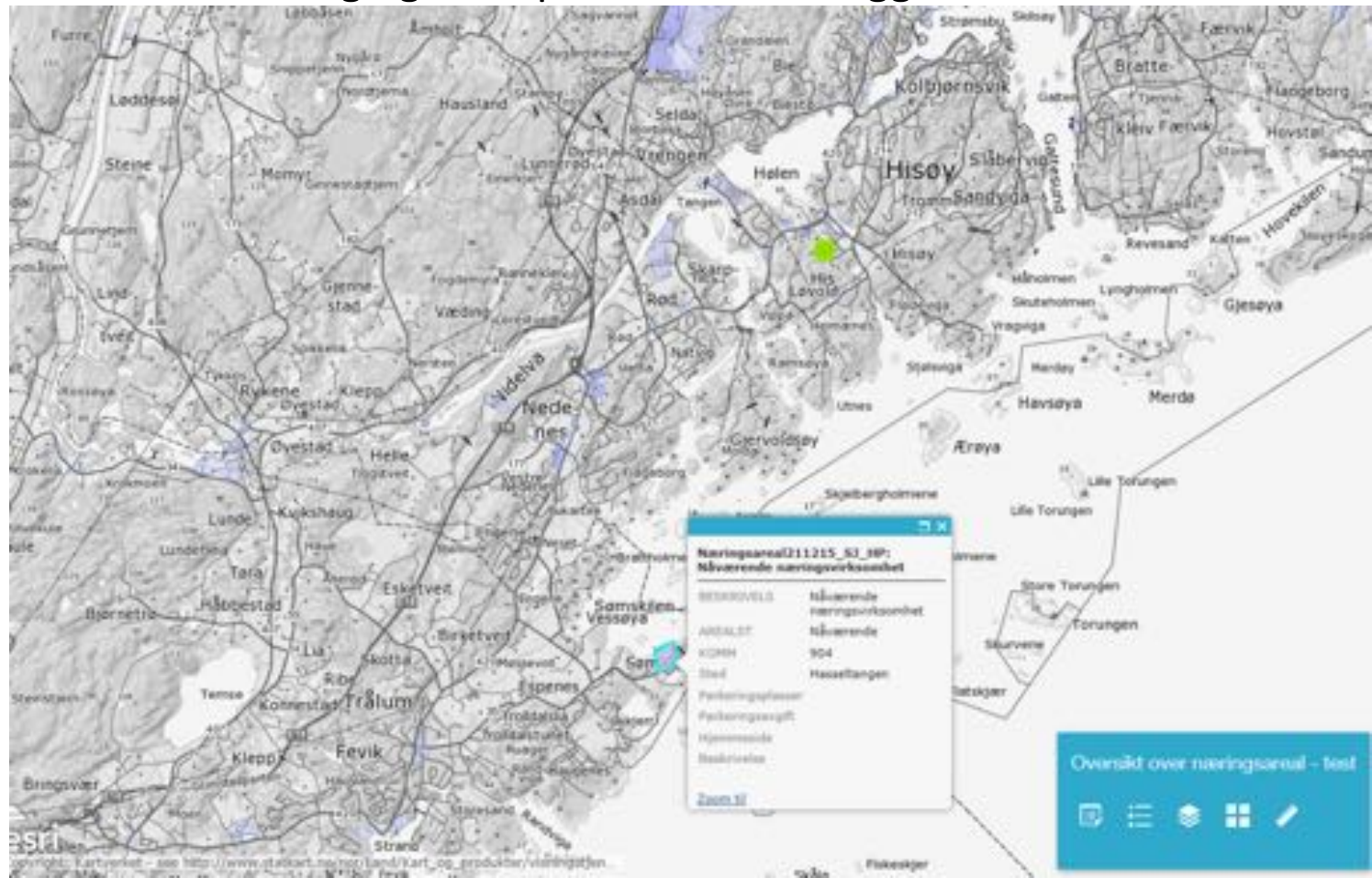
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Statens vegvesen

Utvikle næringsarealbank

- Hva er den rette tekniske løsningen?
- Hvilke temadata og egenskaper skal vi vektlegge i oversiktene?

Utvikle næringsarealstrategi

- ABC – kartlegging og «nøytrale kriterier» gir liten eller ingen verdi i regionen.
- En strategi sier implisitt at vi skal ha et bevisst og strategisk forhold til hvordan vi utnytter regionens næringsarealer.
 - Kan en regional strategisk næringsplan bidra til at vi planlegger bedre for
 - Klyngeeffekter
 - Effektive distribusjonslinjer
 - Arealdisponering (?)
 - Best mulig egnet arealer for aktuelle bedrifter?
 - Stå samlet om å «markedsføre» våre felles arealer?
 - Prioritere utbyggingsrekkefølge??
 - Forankring og fortøyning

Stå samlet om press mot sentrale beslutningstagere

Hvorfor har det tatt/tar det så lang tid å få solgt inn «våre» prosjekter?

- Jernbane mot Veg (E18) – enten eller?
- Lite samordning – taler med flere tunger
- Jernbaneforum Sør – Vegvesenet?

Mulig vei videre:

- Samarbeide på tvers av regioner og Fylkesgrenser
- Samarbeide med Jernbaneforum Sør og Vegvesenet
- Ta kampene/krangle ferdig internt – stå samlet utad for å legge press på beslutningstakere
- Utarbeide en felles strategi og være tro mot denne

Arbeidsoppgaver

- Hvordan ta skrittet fra den «ufarlige» (og unyttige) næringsarealoversikten til en mer bevisst strategi?
- Hvordan kommer vi fra «what's in it for me?» (den enkelte kommune) til what's in it for us?» (en samlet region)?